

MEMÒRIA LLICÈNCIA RETRIBUÏDA TIPUS B3

**LA HISTÒRIA EN LLENGUA ANGLESA.
LEARNING HISTORY IN ENGLISH**

Autora: ISABEL PÉREZ I MOLINA
Curs 2006-2007

Accès als materials curriculars: <http://www.xtec.cat/~iperez29/projecte.htm>

ÍNDIX

1. Introducció.	
1.1. Antecedents del tema.	
1.2. Explicació del tema.	
1.3. Objectius i resultats proposats	
2. Treball dut a terme.	
2.1. Disseny del pla de treball.	
2.2. Metodologia emprada.	
2.3. Descripció dels recursos utilitzats.	
3. Resultats obtinguts.	
3.1. Presentació dels materials elaborats i anàlisi dels resultats.	
3.2. Guia pel professorat	
4. Conclusions: suggeriments, conseqüències, aplicacions i valoracions del treball. ..	
.....	
5. Bibliografia.	

1.- INTRODUCCIÓ

1.1. Antecedents del tema

La finalitat d'aquest projecte ha estat contribuir a avançar en la via del coneixement de la llengua anglesa a través de la introducció de materials curriculars d'Història, aplicables a 4rt d'ESO i batxillerat. És a dir, el que he fet ha estat produir materials d'Història en anglès aplicables directament a l'aula.

Abans de començar aquest treball hi havia hagut en aquesta línia una sensibilització progressiva en el si de les institucions públiques que, com el Departament d'Educació, han volgut incloure la realitat de les llengües com un dels seus objectius curriculars, veient la necessitat de què la nostra població jove tingui un coneixement adequat de llengües estrangeres, particularment de l'anglès. Tot i això, la manca de materials era palesa i el meu treball és una contribució en aquest sentit per a l'àrea de Ciències Socials, concretament per Història.

El present projecte està en consonància amb les iniciatives preses a nivell institucional. L'any 1995 la Comissió Europea va adoptar un document sobre educació en el qual es declarava com a un dels objectius prioritaris de la Unió Europea en matèria educativa, el fet que la població europea dominés almenys tres llengües comunitàries. De fet, la Comissió Europea ha estat analitzant la problemàtica al voltant del bilingüisme i l'educació en llengües des dels inicis de la dècada dels noranta, tenint una idea clara d'aquest futur en el qual l'Europa multilingüe funcionaria amb europeus i europees que funcionarien normalment en la seva vida quotidiana amb almenys dos o tres idiomes.

Per tant, la Comissió Europea està actualment i des de l'anomenada data de 1995 prioritzant a nivell educatiu l'aprenentatge de llengües, particularment les pertanyents a la Unió Europea i amb aquest objectiu està donant molt impuls als programes EICLE, per avançar en l'aprenentatge de llengües de forma transversal, a través d'altres assignatures. Els programes AICLE (aprenentatge integrat de contingut curricular i llengua estrangera) o també anomenats EICLE (ensenyament integrat de contingut curricular i llengua estrangera) es refereixen a l'ensenyament d'assignatures de contingut no lingüístic en llengua estrangera o en una segona llengua. La llengua materna es coneix amb l'acrònim de L1 i la llengua estrangera o llengua meta es coneix amb l'acrònim de L2.

L'objectiu, com ja he mencionat, és millorar la capacitat dels europeus/es quant a coneixement de llengües en una Europa multilingüe de forma i tinguin fluides amb almenys dues o tres llengües comunitàries. És obvi que al nostre país el nivell de coneixement d'idiomes estrangers és més aviat baix, i, en el cas dels adolescents, estem per sota de la mitjana europea. Per tant, els materials produïts, seguint models que estan recolzats per la Unió Europea, contribuiria notablement a millorar les nostres estadístiques. No cap dubtar tampoc que la implementació d'aquest projecte incrementaria el prestigi de la institució educativa que el potenciés.

L'aprenentatge EICLE es pot aplicar a diversos tipus d'assignatures, tant de ciències experimentals com de ciències socials o humanitats. Cadascuna té uns avantatges diferents. En el cas de les Ciències Socials, l'alumnat, a més de trobar

vocabulari específic que pot ser molt similar en ambdues llengües, català i anglès, també es troben amb estructures i vocabulari molt propi de la llengua meta, l'ús de la qual ajudarà a l'alumne/a a millorar el seu nivell lingüístic. També existeix una gran flexibilitat en la seva aplicació. Quan a l'escola secundària també existeixen diverses opcions per primer i segon cicle de l'ESO i batxillerat. En general es recomana que l'alumnat tingui un coneixement previ, més o menys ampli, de la llengua meta (L2) i es pot aplicar per l'ensenyament de la totalitat d'una o vàries assignatures específiques o com a assignatures opcionals i/o complementàries de les altres del currículum. Sempre s'ha de tenir en compte que els objectius són dobles: aprendre un idioma i, al mateix temps, el contingut d'una disciplina com Ciències Socials.

En aquest sistema l'estudi de la llengua esdevé un mitjà per aprendre contingut d'altres assignatures, és a dir, que la llengua estrangera s'incorpora al currículum d'una manera més àmplia, transversal. D'aquesta manera l'aprenentatge de la llengua millora a través de la motivació addicional d'aprendre el contingut de la matèria en qüestió, trobant-se amb situacions més "reals" que poden estimular l'aprenentatge. L'alumnat aprèn el contingut sense grans diferències respecte al que aprèn utilitzant l'idioma matern i al mateix temps li ajuda a aprendre amb molt més èxit la llengua estrangera. Es pensa que aquest sistema proporciona una naturalitat que s'apropa més al context familiar on els nens i nenes petits aprenen la llengua materna o la del país d'adopció. De la mateixa manera que aquests, les persones adultes, i encara més els adolescents, podem utilitzar una llengua estrangera amb eficàcia malgrat que la gramàtica, la pronunciació o el vocabulari continguin errades. Si ens llencem a utilitzar el que sabem sense importar-nos si ens equivoquem, l'aprenentatge s'accelera i millora la correcció.

Podem dir que hi ha una demanda i una necessitat social per tenir materials d'aquesta mena, que estan sent recolzats a nivell internacional, particularment per la Unió Europea, i que comptem ja amb algunes experiències dins d'EICLE que podem estudiar i adequar a les nostres necessitats. En un món globalitzat i competitiu com l'actual aquests materials contribuiran a que l'alumnat pugui millorar de forma significativa el seu coneixement de l'idioma anglès, a més del contingut específic de Ciències Socials.

2.1- Explicació del tema

El treball que presentem vol ser una aportació en aquest camp. De fet he elaborat un llibre de text de més de 250 pàgines dividides en 9 unitats pràctiques d'Història Contemporània universal i d'Espanya elaborades en llengua anglesa amb la intenció que puguin ser compreses per un alumnat de parla no anglesa de Primer i Segon de Batxillerat però amb aplicació també a 4rt d'ESO.

Cada unitat és independent. Les dues primeres, que les he desenvolupat molt més del que pretenia en un principi, consten en realitat de diverses unitats que són aplicables al temari de Primer de Batxillerat, Història del Món Contemporani. La tercera unitat també estaria dins d'aquest temari. La resta d'unitats pertanyen al temari de l'assignatura d'Història de Segon de Batxillerat. Són unitats totes que també trobem al currículum de 4rt d'ESO. Les unitats contenen explicacions teòriques molt acurades i diversos exercicis pràctics de diversos graus de dificultat. Les unitats van acompanyades al final d'un glossari. Cada unitat proveeix material adaptable a diverses circumstàncies: la realització de les anomenades assignatures de batxillerat en anglès, o la de 4rt d'ESO;

la realització de crèdits variables acollint la temàtica de forma total o parcial tant a 4rt d'ESO com a batxillerat. També es pot utilitzar qualsevol de les unitats per al desenvolupament de l'assignatura de llengua anglesa en qualsevol moment al llarg del curs.

D'altra banda, estic en el curs d'introduir tot el treball a la meva pàgina web.

3.1- Objectius que es pretenien assolir

L'objectiu específic principal que volia assolir era proporcionar materials per aprendre els continguts curriculars de Ciències Socials, atenent als seus objectius particulars prescrits, i al mateix temps una llengua estrangera, amb l'objectiu de què l'alumnat sigui capaç d'expressar-se oralment i per escrit en aquesta llengua estrangera, així com millorar la seva comprensió lectora en aquesta llengua –la qual cosa també reforçaria la seva comprensió lectora en la llengua materna (L1). Això suposa que en un principi poden haver-hi interferències, però que aquestes les hem de veure com una part normal del procés d'aprenentatge de les llengües. També pot ser que el procés d'aprenentatge de la disciplina de contingut, en aquest cas les Ciències Socials, en estudiar-la en un idioma que s'està aprenent, es retardi una mica, però les diferències es difuminen al final del procés, a més de què l'aprenentatge aquí és doble. Per tant, el que semblaria estar una dificultat afegida es converteix en un instrument pedagògic.

Es tracta de proporcionar tant a l'alumnat com al professorat, com a la comunitat educativa en el seu conjunt, una eina per millorar les capacitats de futur dels/les nostres estudiants. Els objectius específics a assolir serien:

1. Proporcionar el material i l'estructuració interpretativa necessària per poder dur a terme una integració curricular del tipus proposat (EICLE).
2. Confeccionar un vocabulari bàsic anglès en l'àmbit de la Història que contribueixi a la creació de materials curriculars en anglès a les Ciències Socials.
3. Diversificar les possibilitats metodològiques i formes ensenyament/aprenentatge a l'aula, introduint elements multimèdia, com, a més dels clàssics vídeos o Dvds, o fins i tot Power Point, es pugui animar alguns dels materials amb Flash i/o digitalitzar-lo com a pàgina web.

A més vaig proposar altres objectius relacionats amb la coeducació:

1. Incloure l'experiència de les dones en els currículums i indicar la seva aportació a la nostra cultura, també des de les tasques realitzades per a la subsistència quotidiana, en la producció, reproducció, etc. Aquesta inclusió, tot i els esforços, encara n'és quelcom anecdòtic i tangencial.
2. Destacar, a partir de les genealogies femenines, les dones que al llarg de la història han trencat el model establert per a elles, o han superat les barreres establertes i han destacat en camps considerats tradicionalment com a masculins, com la ciència, la literatura, etc.

3. Valoració crítica de la feminitat. No es pot rebutjar sense crítica el que es considera femení i adoptar com més valuós el model masculí, doncs això només porta a una discriminació renovada. Conceptes com els de llibertat, conflicte, relacions...

I també, respecte a la inclusivitat: La matèria s'ha d'enfocar de manera que l'alumnat consideri aquesta diversitat com enriquidora i desenvolupin una actitud crítica davant qualsevol tipus de discriminació.

2.- TREBALL DUT A TERME

2.1. Disseny del pla de treball

El Pla de Treball inicial incloïa set apartats que són els següents:

1. Primera etapa de lectura i recerca de informació i experiències similars d'aplicació a l'educació.
2. Recerca i selecció de textos procedents de fonts primàries o secundàries en anglès sobre el període històric objecte d'estudi.
3. Cada tema i cada apartat serà situat en el context social del període, a partir de fulls explicatius introductoris a cada tema i període per tal de situar l'anàlisi dins del context social més ampli. Les explicacions poden anar acompanyades de gràfics, quadres, poden anar il·lustrats amb imatges i altres materials.
4. Elaboració de propostes didàctiques per cada tema en relació amb els textos analitzats de cara a la utilització a l'aula d'aquests materials. Es faria una presentació sistemàtica, enfocant i posant atenció en les idees principals, amb estructura repetitiva de les unitats i amb exercicis pautats i redundants. Es delimitaran els objectius específics de cada tema i de cada proposta didàctica, donant pautes per l'avaluació dels resultats.
5. Es farà un full introductor per a cada tema amb el vocabulari necessari en anglès previ a exercicis i explicacions. D'altra banda, també es tindran el compte els continguts quant a procediments usuals a les Ciències Socials: textos, gràfics, mapes, esquemes, etc. Part de l'aprenentatge seria ésser capaç de traspasar la informació d'un format a un altre (gràfic lineal a gràfic de barres o a quadre o diagrama)
6. Recerca d'il·lustracions i de material audiovisual, vídeos i/o elaboració de transparències, etc., en la mida que la documentació a l'abast ho permeti. Penso que la utilització d'imatges a l'aula pot resultar molt útil per il·lustrar el que s'explica a classe, doncs permet apropar l'alumnat a la temàtica, a la vegada que l'alumnat fixa i relaciona en el seu inconscient els temes amb persones concretes, el que s'apropa més a la vida, alhora que contribueix a un dels objectius proposats, la identificació dels significats de les paraules a través de la imatge relacionant-la amb persones concretes i per tant amb la realitat social més propera.
7. Introduir el sistema flash i/o digitalització web per a alguns dels temes. La utilització de material interactiu en la mida dels recursos possibles i dels que l'autora pugui compondre per si mateixa és una eina poc utilitzada i que també pot resultar prou útil. S'ha d'intentar la integració de mitjans multimèdia, amb la inclusió d'àudio, i en la mida del possible, d'animacions, per tal de facilitar la comprensió.

La realització pràctica del treball ha respectat bàsicament aquest disseny, si bé amb retard, perquè em vaig trobar al mig del treball que vaig haver d'agafar la baixa i no vaig poder treballar amb bon ritme durant un període, per a mi, considerable, amb la qual cosa presento el treball amb dos mesos de retard. D'altra banda m'ha resultat impossible tancar els temes fent-los una mica més curts, com en principi tenia previst. Al llarg del treball, la recollida d'informació és constant i sempre trobes noves informacions o recursos que voldries incloure i, finalment, m'he endinsat potser massa dins de cada tema. D'altra banda, també la fase de proporcionar el treball en pàgina web està encara en fase de construcció, perquè ha suposat un esforç constant extraordinari. No he pogut fer res en flash perquè els meus coneixements han resultat insuficients i no he aconseguit res en aquest sentit. Em vaig apuntar a un curs de flash però la meua sol.licitud va ser rebutjada per excès de sol.licituds respecte de les places.

2.2. Metodologia emprada

La metodologia emprada ha estat en consonància amb els objectius proposats i amb el tipus de material curricular. Hem de tenir en compte que estem integrant dues matèries, anglès i Ciències Socials. Cada matèria té les seves peculiaritats, cada disciplina aporta la seva pròpia metodologia, però sempre es pot trobar un terreny comú que faciliti la integració i permeti a l'alumnat adquirir coneixements propis de les Ciències Socials alhora que millora la seva capacitat d'ús de la llengua anglesa. Aquest enfocament que tracta el coneixement de manera interdisciplinària, desenvolupa en l'alumnat una pluralitat de punts de vista i un enriquiment cultural.

Respecte a la preparació del material, s'ha d'adequar al nivell d'estudiants que tenen l'anglès com a llengua estrangera, per la qual s'han manipulat materials escrits en llengua anglesa per posar-los més a l'abast de l'alumnat. A la vegada, s'ha buscat una flexibilitat per possibles utilitzacions diferents a diferents nivells. He adaptat els currícula escolars, també tenint en compte la influència de la cultura de la llengua meta (L2) i també introduint formes de treball pròpies de la cultura anglesa.

S'han elaborat les unitats didàctiques, dissenyades seguint el currículum de Història del Món Contemporani i Història de Batxillerat, tots temes aplicables a 4rt d'ESO. Totes les unitats presenten temes que es tracten en aquests nivells.

S'ha enfocat el treball de manera interdisciplinària, de forma que s'adquireixen o s'amplien continguts d'Història treballant l'ús de la llengua anglesa i adquirint un vocabulari propi d'aquesta matèria en una llengua estrangera.

Hi ha la possibilitat de treballar el material a l'aula o amb ordinadors. Alguns exercicis tenen links interactius. En aquest cas s'ha de presentar una feina amb l'ordinador on l'alumne/a segueix les instruccions i fa la feina mitjançant una web interactiva.

3.- RESULTATS OBTINGUTS

3.1. Presentació dels materials elaborats i anàlisi dels resultats

El resultat del treball realitzat durant la llicència retribuïda és composta de la impressió de tot el material curricular i la memòria, que consta de 264 pàgines. També està presentada en un CD-ROM i en pàgina web. Hi ha nou unitats i un glossari. Les nou unitats són les següents:

UNIT 1.- THE MAKING OF THE MODERN WORLD. INTRODUCTION TO THE NINETEENTH CENTURY

- The Age of Revolutions in Europe and the USA
- The industrial revolution
- Imperialism
- Evolution to Democracy and social movements

UNIT 2.- THE WORLD AT WAR

- The First World War (WWI or the Great War)
- The Interwar Period
- Fascism and Nazism
- The Second World War (World War II)

UNIT 3.- THE COLD WAR AND THE EUROPEAN UNION

- The Cold War
- The European Union

UNIT 4.- NINETEENTH CENTURY HERITAGE AND THE DIFFICULT TRANSITION TO CAPITALISM IN SPAIN

UNIT 5.- FROM THE RESTORATION SYSTEM TO THE FAILURE OF PRIMO DE RIVERA'S DICTATORSHIP

- The Restoration
- Primo de Rivera's Dictatorship

UNIT 6.- THE SECOND REPUBLIC AND THE CIVIL WAR (1931-1939)

- The Second Republic
- The Spanish Civil War

UNIT 7.- FRANCO'S DICTATORSHIP (1939-1975)

UNIT 8.- TRANSITION TO DEMOCRACY

UNIT 9.- THE QUESTION OF NATIONALISM

3.2. Guia del professorat

Aquesta llicència consta de 9 temes que es poden aplicar o bé com a assignatura optativa de batxillerat, o bé si és possible, fent les assignatures de Història del Món Contemporani, Història de Segon de Batxillerat o bé 4rt d'ESO en anglès. Per 4rt d'ESO s'ha adaptat una mica l'explicació. Com els temes i les activitats proposades són molt amples, es poden adaptar a diferents **temporitzacions**. El mínim seria dues hores a la setmana durant tot el curs. Les dues primeres unitats es componen de diversos temes que poden fer-se de forma més simple o més ampla, depenent de les necessitats. El professorat pot seleccionar en les diverses unitats els exercicis que cregui més adequats en funció del que vulgui fer. El vocabulari no és exhaustiu. El professorat podrà afegir els conceptes que cregui convenients. El material es pot treballar en classe normal o amb accés a internet.

4.- Conclusions: suggeriments, conseqüències, aplicacions i valoració del treball

Aquest projecte vol ser una eina d'aprenentatge que es pot treballar des de dues assignatures, és a dir, tant des de l'àrea d'Història o Ciències Socials com des de l'àrea de llengua anglesa. També es podria introduir com a crèdit variable interdisciplinari, tal i com ja he suggerit amb anterioritat.

La finalitat és complementar i ampliar els coneixements que s'adquireixen a l'aula sobre història o anglès a base de fer un ús pràctic de la llengua. Com he dit anteriorment, el treball es proposa per aplicar a les assignatures de modalitat i comunes d'Història del Món Contemporani i d'Història, a 1er i 2on de Batxillerat, tot i que el material és adaptable per a la seva aplicació a 4rt d'ESO.

Aquest material és pràcticament un llibre de text que constituïria un material per a potenciar l'anglès des de altres disciplines curriculars, com la de Ciències Socials, tal i com proposen els projectes EICLE.

Els problemes que he tingut han estat bàsicament de temps, donat que, apart de un període de malaltia, el treball ha estat bastant llarg. Tota la resta s'ha desenvolupat normalment.

Les reunions que vam tenir al principi de la llicència amb el tutor i altres professors i professores amb projectes similars van ser útils per a guiar-me en el treball. Durant aquest temps també vam tenir accés a diferents arxius a través d'Educampus.

5.- Bibliografia

La bibliografia emprada té dues parts, la bibliografia pròpia emprada per a la Història, i treballs sobre CLIL, la seva importància a nivell europeu i les seves perspectives de futur. També utilitzo, com menciono en un altre apartat llibres de text de secundària i d'altres materials que he anat recopilant.

5.1. Bibliografia de la matèria d'Història

Europa

ANDERSON, B.; S., ZINSSER, J. P. (1988), *A History of Their Own*, London, Penguin Books.

ANDERSEN, S. ELIASSEN, K. (1993), *Making Policy in Europe. The Europeification of national Policy-Making*, London, Sage.

ARCHER, C.; BUTLER, F. (1996).*The European Union: Structure and Process*, 2nd ed, London, Pinter

ASH, T.G. *We the People: The Revolution of '89*, Granta, 1990.

DAVIES, N. (1998), *Europe: A History*, London, Harpercolins.

DEHOUSSE, R. (ed), *Europe after Maastricht. An ever closer Union?* Munchen, Beck, 1994

EATWELL, R. (ed), *European Political Cultures. Conflict or convergence?* London, Routledge, 1997

GREEN, A.; TROUP, K. *The House of History. A Critical Reader in Twentieth Century History and Theory*, Manchester, 1999.

HOBBSBAWM, E. J. (1996) *Age of extremes: the short twentieth century, 1914-1991*, London, Abacus.

HOBBSBAWM, E. J. (1995) *The Age of Empire, 1875-1914*, London , Abacus.

ROMETSCH, D.; WESSELS, W. *The European Union and member states : towards institutional fusion?* Manchester- New York , Manchester University Press, 1996.

KAPFERER, B. *The Anthropology of Europe: Identity and Boundaries in Conflict*, Berg, 1994.

KEATING, M. *The Politics of Modern Europe*, Aldershot, Hants, Edward Elgar, 1993.

LAQUEUR, W. *Europe in Our Time: A History 1945-1992*, New York, Penguin, 1992.

SUTCLIFFE, A. *An Economic and Social History of Western Europe since 1945*, London, Longman, 1996.

YOUNG, J.W. *Cold War Europe 1945-89*, London, Arnold, 1991.

Spain

ALCALDE, C. *Mujeres en el franquismo*. Barcelona, Flor del Viento Ediciones, 1996.

BALCELLS, A. *Historia Contemporánea de Cataluña*. Barcelona, Edhasa, 1983.

BALCELLS, A.; GEOFFREY, W. *Catalan Nationalism. Past and Present*. London, Saint Martin Press, 1996.

- COLLINS, R. *The Basques*. Cambridge, Blackwell, 1990.
- DIEZ MEDRANO, J. *Divided nations : class, politics, and nationalism in the Basque Country and Catalonia*. Ithaca , Cornell University Press, 1995.
- EATWELL, R. (ed.) *European political cultures : conflict or convergence?* London & New York , Routledge, 1997.
- ELLWOOD, S. M. *Franco*. New York, 1994.
- ETHIER, D. *Economic adjustments in new democracies : lessons from Southern Europe*. New York , St. Martin's Press, 1997.
- FUSI, J. P. *Franco : a biography*. New York , Harper & Row, 1987.
- FUSI, J. P.; PALAFOX, J. *España, 1808-1996 el desafío de la modernidad*. Madrid, Espasa Calpe, 1998.
- FRASER, R., *Blood of Spain : the experience of civil war, 1936-1939*. London , Allen Lane, 1979.
- GARCIA-RAMON, M. D.; MONK, J. (ed.) *Women of the European Union*. London, Routledge, 1995.
- GRAHAM, H. *The Spanish Republic at War 1936–1939*, New York, Cambridge University Press, 2002
- HEYWOOD, P. *The Government and Politics of Spain*. London, MacMillan, 1995.
- LENNON, F. *Privilege, Persecution and Prophecy: The Catholic Church In Spain, 1875-1975*. New York, 1987.
- LINZ, J.; STEPAN, A. *Problems of Democratic Transition and Consolidation. Southern Europe, South America, and Post-Communist Europe*. Baltimore & London, The John Hopkins University Press, 1996.
- MALEFAKIS, E. E. *Reform and Peasant Revolution in Spain*. New Haven & London, Yale University Press, 1970.
- MARAVALL, J. M. *The Transition to Democracy in Spain*. New York, Saint Martin Press, 1982.
- MARTIN-ACEÑA, P.; SIMPSON, J. (ed.) *The Economic Development in Spain since 1870*. Brookfield, E. Elgar, 1995.
- NASH, M. *Defying Male Civilization: Women in the Spanish Civil War*. Arden Press, 1995.

PRESTON, P. *A Concise History of the Spanish Civil War*. London, Fontana Press, 1996.

- *Franco : a Biography*. London , Fontana, 1995.

THOMAS, H. *The Spanish Civil War* London , Hamilton, 1977.

TORTELLA, G. “Patterns of Economic Retardation and Recovery in South-Western Europe in the Nineteenth and Twentieth Centuries”. P. Martin-Aceña & J. Simpson (ed.) *The Economic Development in Spain since 1870*. Brookfield, E. Elgar, 1995.

TUSELL, J.; SOTO, A. *Historia de la transición. 1975-1986*. Madrid, Alianza editorial, 1996.

A més de material didàctic recolectat per mi mateixa i llibres de text anglosaxons.

5.2. Bibliografia CLIL

MUÑOZ, C. (2001), “Factores escolares e individuales en el aprendizaje formal de un idioma extranjero. Tendencias y líneas de investigación” en *ASL. Revista de Lingüística*, Alicante: Universidad de Alicante.

MUÑOZ, C. (2000), “Bilingualism and Trilingualism in School Students in Catalonia”, en J. Cenoz i U. Jessner (eds.) *English in Europe: The Acquisition of a Third Language*, Clevedon: Multilingual Matters Ltd.

PÉREZ, C.; CELAYA, M.L.; TORRAS, M.R. (2000). “Age and EFL written performance by Catalan/Spanish bilinguals”, en C. Sanz (ed.) *Spanish Applied Linguistics*. Monograph: The Bilingual Child 4, Georgetown: University of Illinois.

NAVÉS, T; MUÑOZ, C. (2000) “Usar las lenguas para aprender y aprender a usar las lenguas extranjeras. Una introducción a AICLE para madres, padres y jóvenes”, en Marsh, D., & Langé, G. (Eds.). *Using Languages to Learn and Learning to Use Languages*. Jyväskylä, Finland: UniCOM, University of Jyväskylä

MASIH, J. (ed). (1999), *Learning Through a Foreign Language: models, methods and outcomes*. London: CILT.

VAN DE CRAEN, P.; PÉREZ, C. (eds.), (2001), *The Multilingual Challenge*, Barcelona: Printulibro.